

Postavljanje brojila za struju na nepristupačnu visinu u četvrti u kojoj poglavito žive Romi takve je naravi da može predstavljati diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla ako se ista brojila u drugim četvrtima postavljaju na uobičajenu visinu

Čak ako se utvrdi su se u toj četvrti zlopotrebljavala brojila, čini se da je takva praksa nesrazmjerna s obzirom na dvostruki cilj postizanja sigurnosti električne prijenosne mreže i odgovarajućeg evidentiranja potrošnje električne energije

Jedna od Unijinih direktiva o jednakom postupanju¹ zabranjuje bilo kakvu diskriminaciju na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, među ostalim, u pogledu pristupa robi i uslugama kao i pružanja robe i usluga dostupnih javnosti.

A. Nikolova ima trgovinu mješovitom robom u četvrti Gizdova mahala u Dupnici (Bugarska). U toj četvrti poglavito žive osobe romskog podrijetla.

ČEZ RB je ugradio 1999. i 2000. brojila električne energije na betonske stupove mreže nadzemnih vodova, na visini od šest do sedam metara, svim pretplatnicima u toj četvrti. U drugim gradskim četvrtima (u kojima nema toliko Roma) ČEZ RB postavlja brojila na visinu od 1,70 metara, najčešće izravno kod potrošača ili pak na pročelja ili na kućne ograde. Prema navodima ČEZ-a RB, to različito postupanje opravdano je zbog velikog broja manipulacija i oštećenja električnih brojila kao i zbog brojnih nezakonitih priključenja na mrežu u dotičnoj četvrti.

U prosincu 2008. A. Nikolova je podnijela pritužbu Komisiji za zaštita ot diskriminacija (Komisija za zaštitu od diskriminacije ili „KZD“) u kojoj je navela da je to što je većina stanovnika četvrti romskog podrijetla razlog postavljanja brojila na nepristupačno mjesto. Iako ona sama nije romskog podrijetla, A. Nikolova se također smatrala žrtvom diskriminacije na temelju sporne prakse ČEZ-a RB.

KZD je utvrdio da je A. Nikolova doista bila žrtva diskriminacije u odnosu na klijente kojima su brojila postavljena na pristupačnim mjestima. ČEZ RB je zatim podnio tužbu protiv te odluke na Administrativen sad Sofija-grad (Upravni sud u Sofiji, Bugarska). On je pak uputio pitanje Sudu u vezi s tim je li sporna praksa zabranjena diskriminacija na temelju etničkog podrijetla.

U svojoj današnjoj presudi, Sud kao prvo ističe da se **načelo jednakog postupanja ne primjenjuje samo na osobe koje su određenog etničkog podrijetla, nego također i na one prema kojima se zajedno s prvima, iako ne pripadaju dotičnoj etničkoj zajednici, nepovoljnije postupa ili ih se stavlja u posebno nepovoljan položaj koji proizlazi iz diskriminacijske mjere.**

Kao drugo, Sud naglašava da to što u predmetnoj četvrti u glavnom postupku također žive osobe koje nemaju romsko podrijetlo, ne isključuje samo po sebi zaključak da je sporna praksa uvedena s obzirom na romsko podrijetlo koje dijeli većina stanovnika te četvrti (to jest romsko etničko podrijetlo). Ipak, bugarski sud dužan je **uzeti u obzir sve okolnosti sporne prakse, kako bi**

¹ Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 180, p. 22) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 20., svezak 1., str. 19.).

utvrdio je li ta praksa doista uvedena zbog takvog razloga etničkog karaktera i da prema tome predstavlja izravnu diskriminaciju u skladu s tom direktivom.

Među indicijama koje se mogu uzeti u obzir u tom smislu nalazi se osobito činjenica da je predmetna praksa uvedena samo u gradskim četvrtima u kojima većinu stanovništva čine bugarski državljani romskog podrijetla. Isto tako, činjenica da je ČEZ RB pred KZD-om tvrdio da su oštećenja i nezakonita priključenja na distribucijsku mrežu poglavito počinile osobe romskog podrijetla može sugerirati da se sporna praksa oslanja na stereotipe ili predrasude o etničkoj skupini.

Bugarski sud također će morati uzeti u obzir obvezujući, opći i trajni karakter sporne prakse. Naime, ta praksa pogađa bez razlike sve stanovnike dotične četvrti neovisno o tome jesu li njihova individualna brojala bila ona koja su bila predmet manipulacija kao i, eventualno, bez obzira na identitet počinitelja. Stoga se predmetnu praksu može shvatiti kao sugestiju da se stanovnici te četvrti u cjelini smatraju kao mogući počinitelji takvih nezakonitih ponašanja. S tim u vezi, Sud pojašnjava da predmetna praksa predstavlja **nepovoljno postupanje** prema dotičnim stanovnicima kako zbog svog ponižavajućeg i stigmatizirajućeg karaktera tako i zbog izuzetne teškoće odnosno nemogućnosti pristupa brojlama električne energije kako bi mogli provjeravati svoju potrošnju.

Kao treće, ako bugarski sud koji je uputio zahtjev dođe do zaključka prema kojem sporna praksa ne predstavlja izravnu diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla, Sud ističe da **ona** načelno **može predstavljati neizravnu diskriminaciju**. Naime, ta praksa, čak ako se može pretpostaviti da je uvedena kao reakcija na zloupotrebe u dotičnoj četvrti, temelji se na naizgled neutralnim kriterijima, pri čemu u znatno većim razmjerima utječe na osobe romskog podrijetla. **Ona, stoga, dovodi te osobe u posebno nepovoljan položaj u odnosu na druge osobe koje nemaju takvo etničko podrijetlo.**

U tom pogledu, Sud naglašava da su zaštita sigurnosti električne prijenosne mreže kao i odgovarajuće evidentiranje potrošnje električne energije legitimni ciljevi koji, načelno, mogu opravdati takvu razliku u postupanju. Nadalje, međutim, ČEZ RB mora dokazati da su se doista dogodile zloupotrebe na brojlima u dotičnoj četvrti i da takav rizik i dalje postoji. Iako priznaje da je sporna praksa prikladno sredstvo za ostvarenje tih ciljeva, Sud ipak pojašnjava da će bugarski sud morati ispitati jesu li postojale druge prikladne i manje ograničavajuće mjere za rješavanje problema koji se javljaju.

Čak i ako ne postoji ni jedna druga jednako učinkovita mjera za postizanje navedenih ciljeva, poput sporne prakse, Sud ističe da je ona naizgled nesrazmjerna s obzirom na te ciljeve i legitimne interese stanovnika dotične četvrti. Bugarski sud dužan je provjeriti je li to doista tako, uzimajući u obzir ponižavajući i stigmatizirajući karakter predmetne prakse kao i činjenicu da ona bez razlike i već jako dugo potpuno onemogućuje stanovnicima iste četvrti da redovito provjeravaju svoju potrošnju struje.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 3708

Snimke objave presude nalaze se na "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106